

SUSANNA NIIRANEN

Antiikin ja keskiajan tutkijat koolla Tampereella

Antiikin ja keskiajan tutkijat kohtasivat 24.–26. tammikuuta 2003 Tampereella pidetyssä kansainvälisessä kongressissa *Passages from Antiquity to the Middle Ages*, jonka yhteiseksi teemoiksi oli valittu perhe, avioliitto ja kuolema.

■ Kongressin järjestelyistä vastasi Suomen Akatemian rahoittama projekti *Lapsuus, kasvatus ja kuolema antiikissa ja keskiajalla* (*Hoping for Continuity, Facing Oblivion. Childhood, education and death in Antiquity and Middle Ages*), jota johtaa Tampereen yliopiston yleisen historian professori Katariina Mustakallio. Ensimmäistä kertaa järjestetystä kongressista on tarkoitus luoda säännöllinen keskustelu-, tutkimusten esittely- ja julkaisufoorumi, joka lähentäisi usein samantyyppisten ongelmien ja näkökohtien kanssa painiskeleviä antiikin ja keskiajan tutkijoita.

Kongressiin osallistui 52 tutkijaa Suomesta, Iso-Britanniasta, Ranskasta, Italiasta, Kreikasta ja Yhdysvalloista. Varsinaisia esitelmiä pidettiin 23, jonka lisäksi suomalaisilla opiskelijoilla ja nuorilla tutkijoilla oli tilaisuus esitellä kongressin teemaan liittyviä aiheita posterinäyttelyssä. Pidetyistä papereista osa julkaistaan artikkelikokoelmassa, joka ilmestyy vuonna 2004.

Tutkija- ja opiskelijajoukon toivotti tervetulleeksi Tampereen yliopiston historian laitoksen professori Pertti Haapala. Hänen jälkeensä Katariina Mustakallio kertoi vuoden alussa käynnistyneen tutkimusprojektin taustasta ja tavoitteista. Projektissa toimii yhteensä neljä antiikin ja keskiajan tutkijaa ja tutkijakoulutettavaa: dosentti Jussi Hanska (Tampereen yliopisto), filosofian maisteri Sari Katajala-Peltomaa (Tampereen yliopisto), filosofian maisteri Ville Vuolan-

to (Tampereen yliopisto) ja filosofian lisensiaatti Susanna Niiranen (Jyväskylän yliopisto). Projektin lähtökohtana on antiikin ja keskiajan ihmisen elämäntapa painopisteenään lapsuus, kasvatustapa ja kuolema sekä tiettyjen arvojen, uskomusten, strategioiden ja roolien jatkumot ja siirtymät. Esimodernin ajan ihmisen elämäntapa määrittely ja siihen liittyvät odotukset eri aikoina muodostavat projektin keskeisen tematiikan. Aiheet ja menetelmät liikkuvat sosiaali-, aate- ja kirjallisuushistorian välimaastoissa.

Kolmipäiväisen kongressin esitelmien aiheet oli jaettu kuuteen sektioon, joiden otsikkoina olivat Avioliitto ja perhe, Kasvatus, Pyhimysten kultti ja elämäntapa, Vanhuus ja unohduksen pelko, Yhteisö ja riitit sekä Muisti ja muistaminen.

Ensimmäisen esitelmäsektion avainpuhejaksi kutsuttu Eva Cantarella Milanon yliopistosta oli sairastunut äkillisesti, joten esitelmän roomalaisesta avioliitosta, sen sosiaalisista, taloudellisista ja laillisista aspekteista luki hänen kollegansa Marxiano Melotti samasta yliopistosta. Myös Melotti oli yksi kongressin *key-note* -puhujista. Hänen aiheensa *Risteävät maailmat: tila, myytit ja siirtymäriitit antiikin Kreikan kulttuurissa* pohti muun muassa kirjallisuudessa kerrottua nuoren miehen tekemää outoa palvelusta kuolleelle miehelle, missä Melotti näki rituaalisia ja myyttisiä piirteitä sekä tulkitsti niiden synnyttävän erilaisen, symbolisen tavan havaita tilaa.

Keskiajan aiheiden pääpuhujina toimivat Nicole Beriou Lyonin yliopisto II:sta sekä George Ferzoco ja Carolyn Muessig Leicesterin yliopistosta. Nicole Beriou valotti nais-

ten ja etenkin äitien oletettua suurempaa roolia kasvattajina keskiajalla. Samaa aihetta sivusi Caroline Muessig puhuessaan keskiaikaisten naisluostareiden tavoista pitää yllä kuulujen ja hurskaiden jäsentensä kuten Herrad Landsbergiläisen tai Hildegard Bingeniläisen mainetta. George Ferzoco puolestaan tarkasteli pyhimyksen kanonisaation muistojuhlan muotoja, rituaaleja ja rakenteita otsikolla *Happy Birthday, Dear Dead Saint* käsitellen lähemmin etenkin Pyhään Birgittaan liittyvää saarnamateriaalia.

Elämäntapateeman alkupäästä kuultiin vain yksi, Marja-Liisa Hännisen pitämä esitelmä, joka käsiteli lapsen syntymää ja syntytystä antiikin Roomassa. Sen sijaan perheeseen, avioliittoon, kasvatukseen ja kuolemaan liittyviä papereita kuultiin useita. Projektin jäsenistä Ville Vuolanto esitteli tutkimusaihettaan alempien luokkien perhestrategioista myöhäisroomalaisella ajalla, Jussi Hanska Toulousen Pyhän Ludvigin saamaa kasvatusta prinssien kasvatuksen kontekstissa, Sari Katajala-Peltomaa taas keskittyi vanhempien rooleihin pyhimyskultteissa ja oma esitelmäni käsiteli eteläranskalaisen naistrubaduuriin käsitystä kypsäksi aikuiseksi kasvamisesta. Järjestävän projektin tutkijakoulutettavien lisäksi myös pieni joukko muita nuoria tutkijoita oli tarttunut tilaisuuteen tulla kuulluksi alan suurien nimien joukossa.

Keskusteluissa kävi ilmi osallistujien tyytyväisyys ajatukseen antiikin ja keskiajan kohtaamisesta. Jatkoa on luvassa vuonna 2005. Suunnitelmassa on väläytelty muun muassa jatkokongressin järjestämistä Rooman Villa Lantessa. ■